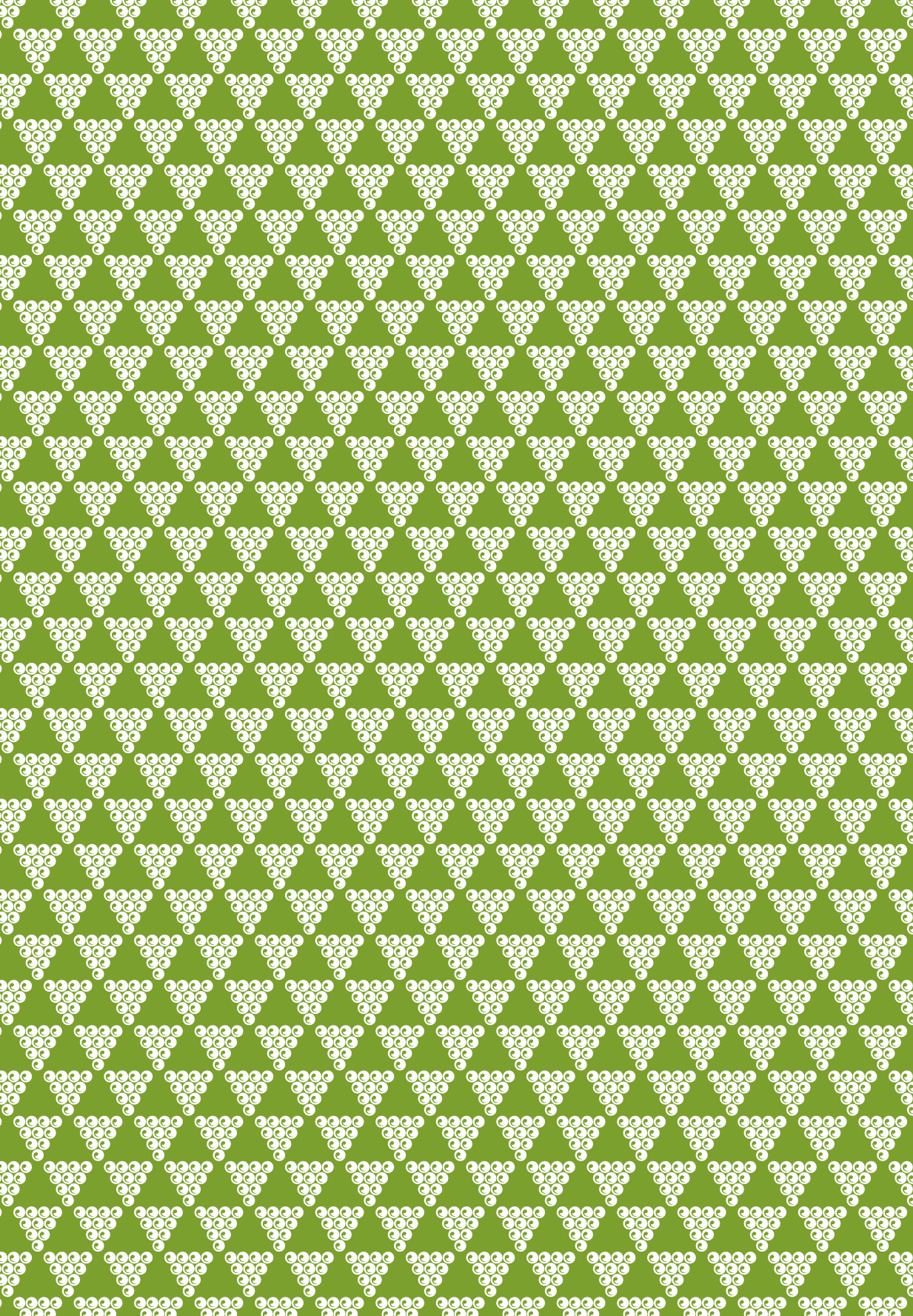

PRAŽSKÉ VINICE

Radana
Vítková

PRAŽSKÉ VINICE

RADANA VÍTKOVÁ
FOTOGRAFIE PAVEL VÍTEK

GRADA PUBLISHING 2018

Projekt s podporou Vinařského fondu

PODĚKOVÁNÍ

Veliké poděkování patří všem, kdo mi pomáhali radou, řešerší, neváhali vrhnout se do svých pracovních či osobních archivů, příběhli na schůzku, přispěli zajímavým poznatkem, vzpomínkou, fotografií. Děkuji paní Rackové, skvělé průvodkyni Prahou, paní Kolmanové, která byla u zrodu vinice Grébovka a dnes se stará o parky na Vyšehradě. A hlavně všem vinohradníkům, profesionálům i nadšencům, kteří pečují o pražské vinice, ať už se mi podařilo s nimi mluvit osobně, po telefonu, nebo jsem o jejich práci hovořila s jejich kolegy. Každopádně dělají to krásně a někteří ještě líp. Hlavní ovšem je, že bez nich by tahle knížka nikdy vzniknout nemohla.

Děkuji také majitelům a investorům, kteří se zasadili o oživení pražských vinic, vložili do jejich vzniku a fungování své úsilí, čas, finance, protože vinice není projekt s krátkodobou návratností. Naopak. Je to riziko, neustálá práce, nervy, které se zúročují pomalu, často až s dalšími

generacemi. Běh na dlouhou trať. Ale na druhou stranu, když se rozhlédnete ve správné chvíli – v příhodném roce, za dobrého počasí, v dobrém rozpoložení, prostě v ten ideální kratičký a prchavý okamžik, v němž se zdá být vše v příznivé konstelaci, mimo ohrožení živlů a s nadějí na dobrou sklizeň – vinicí, kterou jste vybudovali nebo ji pomáháte ošetřovat, nemůže být asi lepší pocit. Člověk vytváří něco, co roste pod rukama, má přesah, dává nějaký smysl. Co těší nejen jeho, ale i nejširší okolí; co utváří podobu města i zdejší společenský život. O takových věcech je potěšením psát.

Takže jak se to říká na filmových Oscarech, díky všem pražským vinařům, ale i rodině, přátelům a kolegům. Slibuji, teď už zas půjdeme společně do kina, divadla, na kytky, na houby, na pivo, na víno. Zajdu do sklípku, dojedu na Moravu... Uvařím, uklidím. A hlavně, možná už zas konečně budu vnímat, co mi říkáte...

A ještě jedné osobě jeden speciální dík – za trpělivost a krásné fotky!

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

PRAŽSKÉ VINICE

Text Radana Vítková

Fotografie Pavel Vítek

Vydala Grada Publishing, a. s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz

www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401

fax: +420 234 264 400

jako svou 7078. publikaci

Fotografie na obálce Pavel Vítek

Fotografie v textu Pavel Vítek,

archiv autorky, Archiv hl. m. Prahy,

archiv Správy Pražského hradu

Odpovědná redaktorka Eva Škrabalová

Grafická úprava a sazba Martin Dubský

Jazyková korektura Pavla Zedníčková

Počet stran 200

První vydání, Praha 2018

Vytiskla tiskárna TNM Print

© Grada Publishing, a. s., 2018

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2018

ISBN 978-80-271-2391-9 (pdf)

ISBN 978-80-271-0796-4 (print)

OBSAH

Úvod	8
Vinařství v Praze	13
Tradice i nový fenomén	
Václav svatý, Karel čtvrtý...	31
Ohlédnutí za slavnou historií	
Vinice Svatováclavská	49
aneb na Opyši	
Vinice v zahradách	75
Pražského hradu	
Plečnikova vinice – prvorepubliková	78
pýcha Pražského hradu	
Vinná réva v zahradách	94
Pražského hradu	
Vyšehradské vinice	107
Réva v zahradě vyšehradské	110
kapituly sv. Petra a Pavla	
Vinice pod Vyšehradem	124
vítá nové životy	
Vinice purkrabství kolem	134
vyšehradských hradeb	
Réva na Petříně	145
Strahovský klášter a jeho vinice	148
Svatojánská vinice	166
nad sadem mandloní	
Dejvická vinice Baba	177
Rozmarné léto i záhadná	180
zřícenina nad Prahou	
Závěr a malá ochutnávka	197
O autorech	198
Literatura	199

ÚVOD

Kdyby se tak dalo cestovat v čase. Praha musela být krásná za Karla IV., ovínutá vinicemi vysazovanými na všech vhodných svazích. A možná ještě krásnější za Rudolfa II., kdy byla podruhé centrem evropské politiky, zářícím jako diamant. I sláva Prahy vinařské tehdy kulminovala. Město mělo uvolněného ducha, doba přála vědě, umění, požitkům. Také na slunečných stráních Braníka, vesničky ležící na břehu Vltavy v okolí historické Prahy, se tehdy rozprostíraly vinice dosahující až ke Krči. Jenomže nic netrvá věčně. Léta prosperity a slávy střídají léta úpadku. Stejně tak Praha s prvními rozkvétala, s druhými šedla.

Vyrůstala jsem v době „šedivé“. Zhruba šest století po vládě Karla IV. a čtyři po nástupu Rudolfa II. Přesto jsem měla štěstí na místo, které navzdory době působilo barevně, svěže, venkovsky. I když možná odstup nese jisté zkreslení, vzhledem k tomu, že mluvím o normalizačních sedmdesátkách.

Z okna branického bytu, teď již pražské čtvrti čtvrtého obvodu, byl překrásný pohled. Nebyl sice do vinic, naopak, koukali jsme na pivovar. Ale vyjímal se pěkně v bohaté zeleni. Stavba v neorenesančním duchu už nesla stopy času, přesto jí to slušelo na pozadí Branického vrchu, s kulisou zelinářských zahrad podél Kunratického potoka. Výhled sahál až k zalesněným kopcům zdvihajícím se v malebných vlnách nad údolím Vltavy a dál k Malé a Velké Chuchli, Zbraslavi.

Ovšem nešlo jen o výhled. Na březích řeky se dalo v létě koupat a válet v trávě, v zimě dokonce sáňkovat. K rodinným procházkám i dětským výpravám sloužily jak Branická skála a Dobeška, tak sady zvané Třešňovka v kopci k Novodvorské. Když s jarem všechno rozkvetlo, to byly vůně. A co teprve chuť ovoce, které jsme si česali po okolí rovnou ze stromů. Nejen jablka, třešně, švestky, ale nejrůznější mutace a odrůdy, možná právě tahle rozmanitost a bohatství vjemů, ukládaných tehdy do paměti, mne později přivedla k vínu.

Přináší radost, nacházet v něm dnes všechny ty ozvěny dětství. Požitky z ovoce zralého i nedozrálého – nerozlišovali jsme, v břiše skončilo obojí –, vůně trávy, květů, bylinek, čerstvě utržené zeleniny, podzemních kaštanů... Je překvapivé, jak tehdy nevědomky budovaná databáze zůstává hluboko zapsána v hlavě a v paměti smyslů.

Mohla to být ale i romantika starých branických uliček, nesoucích ve svých jménech odlesk dávné viniční slávy, která nastartovala budoucí vášeň. V létě z nich sálalo nakumulované teplo, ze zahrad i z předzahrádek voněly růže, s večerem jimi prostupoval příjemný chlad.

Je lehké představit si v kopci pod dnešním Zeleným pruhem, kde se romanticky vlní ulice Vlnitá, jak tu asi hrozny krásně vyžívaly. Slavnou vinařskou historii připomínají jména usedlostí Zemanka či Ryšánka, názvy ulic například Nad a Pod Vinohradem jsou ještě výmluvnější. Tehdy to člověk neřešil, ale Braník, s městským

zázemím, byl vlastně napůl vesnice, napůl zahrada. A my jsme viděli a cítili, jak příroda pracuje, vegetace bují, ovoce měkne a sládne.

Našlo by se mnoho důvodů, které vymazaly vinice z branických strání, ale i z dalších částí města. Bytová výstavba, doprava, obliba piva... Vinice byly buržoazní přežitky, a když přece bolševik něco likvidoval, dělal to pořádně. A tak ještě zhruba deset let zpátky neměla většina Pražanů o nějakých pražských vinicích ani páru. Přesto cosi z dávné vinařské tradice dodnes prostupuje genia loci mnoha pražských čtvrtí.

V době největší slávy zabíraly pražské vinice území, jako je dnešní plocha Dejvic nebo pět Malých Stran dohromady. To už zanechá stopu. Navázat je pracné, ale být v rozsahu nevelkém, daří se. Sice dnes tvoří jen nepatrné procento v objemu městské zeleně, ale představují malý poklad. Vzkříšený úsilím jednotlivců či skupin nadšenců. I s ním město z šedivé už zase získává na barvě.

Pojďme se tedy projít Prahou vinařskou. Nyní, v první části knihy, vinicemi Hradu, Vyšehradu a levého břehu Vltavy. Zastavme se na místech, která už zase produkují hrozny. Bílé, modré, červené..., různé tvary, různé odrůdy. Vinohrady se staly opět součástí městské krajiny. Mají jedinečné kouzlo, je radost užívat si jejich atmosféru i výdobytky. A tak si připijme na jejich budoucnost. Nejlépe vínem přímo od zdroje. Sice si to žádá výšlap do vinic, ale pak bude alespoň platit dvojnásob: „Na zdraví!“

A close-up photograph of a vine branch with several green, lobed leaves. Some leaves show signs of being eaten, with small holes visible. In the background, out of focus, are clusters of dark red grapes. The overall lighting is soft and natural, suggesting an outdoor setting.

Vinařství v Praze Tradice i nový fenomén

Praha je krásná, stověžatá,
kulturní... Ale také úrodná.
A požitkářská. Byla taková
v minulosti, tedy v těch
šťastnějších časech, a je i dnes.
Svědčí o tom i **obnovené pražské
vinice**. Jejich vína, rok od roku
kvalitnější, si lidé zvykli chutnat
přímo na místě, kde vznikají.
Na osluněných svazích vinohradů,
s nádhernými výhledy na
metropoli, opředená příběhy
vinařů, vinic i ročníků.

Paříž má svou slavnou vinici na Montmartru, Bratislava není jen hlavním městem, ale i vinařskou oblastí, a Vídeň si hýčká dokonce 700 hektarů vinic. Mimochodem zhruba tolik jich měla Praha v době své největší slávy, za časů Rudolfa II. Pak vinohrady upadaly, až vymizely docela. Z rozsáhlých ploch v dobách, kdy byla vyhlášeným vinařským centrem, jich sice dnes svému účelu slouží jen nepatrný zlomek, vínu se tu však opět začíná dařit. A budí stále větší pozornost.

NA VÍNO ROVNOU DO VINIC

Ještě před deseti patnácti lety si jen těžko člověk dovedl představit, jak na pražské stráně, na náplavku, do sadů i do ulic vyrazí lidé hromadně oslavovat první rosé, svatomartinská vína. Možná ještě tak vinobraní nebo burčák. Ale svátek sektů, Malbecu nebo tradici zavírání hory?! A přece.

Víno je rytířský nápoj, už jen proto, jak vzalo útokem stereotypy zarytého národa

Pohled na Prahu ze zahrad pod Petřínem z poloviny 18. století. Zleva: Strahov, Hradčany, Pražský hrad, Malá Strana, Karlův most, Vltava se Střeleckým ostrovem, Staré a Nové Město. Na kopci na pozadí kostel sv. Václava na Proseku

pivařů. Ne že bychom už nechodili na pivo, ale víno se ukázalo jako společensky rovnocenné a vytáhlo nás ven. Návštěvnosti vinařských slavností jsou rekordní, do vinic proudí davy. Pražské víno zažívá nový boom a vinice představují atraktivní turistický cíl. Centrum gastronomických a společenských událostí nejen v čase vinobraní. Mohou se pochlubit zrekonstruovanými viničními altány, terasami i moderními sklepy. Nabízejí navíc vína rok od roku lepší a rozmanitější. Praha žije vínem. A baví ji to čím dál víc.

Když Karel Čapek kdysi napsal, že „*tradice není jen to, co kdysi dávno bylo, ale i to, co je a co má být*“, jistě netušil, jak pěkně se jeho slova potkají s osudy pražských „hor viničních“. Není to tak dlouho, co se v souvislosti s Prahou vinařskou vzpomínalo jen na „doby zašlé slávy“. Vypadalo to, že s touhle tradicí je definitivně šlus. A přesto, extrémního rozmachu pražského vinařství jako v jeho zlaté éře v 16. století sice už hustě zastavěná metropole nikdy nedocílí, ale pražská réva je zpět ve hře. Své místo má znovu na Hradě i Vyšehradě

Metrem, autobusem i tramvají. Vinice v Praze mají tu výhodu, že stačí kouknout do městského jízdního řádu a nejpozději do hodiny jste tam

Francouzský herec, režisér a vinař Pierre Richard vysadil jako osmašedesátý na vinici sv. Kláry v rámci projektu Kořeny osobností Pražské botanické zahrady keř révy

Botič je po Vltavě nejvýznamnější pražský vodní tok o délce 33,5 km a s rozlohou povodí 135 km²

Pohled na Prahu v barokních hradbách z výšin nad Smíchovem. V popředí vlevo Petřín s Hladovou zdí a Újezdská brána, vpravo kostel sv. Filipa a Jakuba na Smíchově, dále vidíme zleva Strahovský klášter, Hrad, Karlův most, Střelecký ostrov, Staré Město, Nové Město, Vyšehrad, ale i okolí: dnešní Břevnov, Libeň, Karlín, Žižkov, Vinohrady, Pankrác, Krč a Smíchov